

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний технологічний університет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна стабільність підприємства

Назва дисципліни

Вибіркова навчальна дисципліна

Обов'язкова/Вибіркова

Мова навчання – українська

українська/англійська

Освітньо-професійна програма

Підприємництво і торгівля, товарознавство

та експертиза в митній справі

(назва ОП)

Код та найменування спеціальності

076 Підприємництво та торгівля

(код та найменування спеціальності)

Шифр та найменування галузі знань

07 Управління та адміністрування

(шифр та найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти бакалавр

бакалавр/магістр

Розглянуто, схвалено та затверджено
Методичною радою університету

РОЗРОБЛЕНО ТА ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ: кафедрою торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом Одеського національного технологічного університету

РОЗРОБНИК (розробники): Володимир ШАЛЕНІЙ, доцент кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, кандидат економічних наук
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка.....	4 стор.
1.1	Мета та завдання навчальної дисципліни	4 стор.
1.2	Компетентності, які може отримати здобувач вищої освіти.....	4 стор.
1.3	Міждисциплінарні зв'язки.....	6 стор.
1.4	Обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС.....	6 стор.
2	Зміст дисципліни:.....	7 стор.
2.1	Програма змістових модулів.....	7 стор.
2.2	Перелік практичних робіт.....	8 стор.
2.3	Перелік завдань до самостійної роботи.....	8 стор.
3	Критерії оцінювання результатів навчання.....	9 стор.
4	Інформаційне забезпечення.....	10 стор.

1. Пояснювальна записка

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчити майбутніх фахівців теорії економічних ризиків та забезпечення стабільності діяльності підприємства, методів вимірювання ризиків, прийомів зниження ступеня економічного ризику з урахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників розвитку суб'єкта підприємництва, методів прогнозування кінцевого результату і вибору оптимальної стратегії діяльності в умовах невизначеності, випадковості та конфліктності.

В результаті вивчення курсу «Економічна стабільність підприємства» студенти повинні

знати:

- сутність економічної стабільності підприємства та економічних ризиків, ризик-менеджменту;
- інструментарій оцінки та забезпечення економічної стабільності підприємства;
- методи кількісної та якісної оцінки економічних ризиків, побудови профілю ризику суб'єкта підприємництва;
- прикладний інструментарій управління ступенем економічного ризику суб'єкта підприємництва;
- методи оцінки ефективності заходів, спрямованих на забезпечення економічної стабільності підприємства;
- вишукувати резерви підвищення ефективності діяльності суб'єктів підприємництва в умовах ризику;

вміти:

- ідентифікувати ризики суб'єкта підприємництва та загрози його економічній стабільності;
- розраховувати показники, які характеризують міру та ступінь економічного ризику, а також величину можливих збитків;
- аналізувати отримані результати вивчення ризикованих ситуацій;
- обґрунтовувати доцільність використання в конкретній ситуації того чи іншого прийому підвищення економічної стабільності та зниження ступеня економічного ризику.

1.2. Компетентності, які може отримати здобувач вищої освіти

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Ризикологія» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво та торгівля](#) та [освітньо-професійної програми «Підприємництво і торгівля, товарознавство та експертиза в митній справі»](#) підготовки бакалаврів.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності.

ЗК4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК3. Розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК6. Знання і розуміння нормативно-правового регулювання у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК8. Знання і розуміння основ обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК9. Знання та розуміння організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН7. Проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати відповідальність за результати.

ПРН10. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН11. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН13. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

ПРН14. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності

підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати на практиці.

ПРН15. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН16. Використовувати знання основ обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.

ПРН17. Застосовувати знання й уміння щодо ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

ПРН18. Демонструвати вміння бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

1.3. Міждисциплінарні зв'язки

Попередні – основи підприємництва, економіка підприємництва, управління бізнесом, діагностика внутрішнього стану підприємства, послідовні – діагностика проектів, зовнішньоекономічна діяльність, інвестиційний менеджмент.

1.4. Обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС

Навчальна дисципліна викладається на 3 курсі у 6 семестрі для денної форми навчання та на 4 курсі у 7 семестрі для заочної форми навчання.

Кількість кредитів ECTS - 3, годин – 90 для денної форми навчання;

Кількість кредитів ECTS - 6, годин – 180 для заочної форми навчання.

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	42	20	22
заочна	14	8	6
Самостійна робота, годин	Денна - 48		Заочна - 166

2. Зміст дисципліни

2.1. Програма змістовних модулів

Змістовний модуль 1: Теоретичні основи забезпечення економічної стабільності підприємства та ризикології

№ теми	Зміст теми	Годин	
		Денна	Заочна
1.	Сутнісна характеристика економічної стабільності підприємства та економічних ризиків. Сутність економічної стабільності підприємства. Сутність сучасної ризикології, поняття та джерела ризику. Предмет, об'єкт та суб'єкт ризикології. Аксиоматика ризикології. Функції ризику. Класифікація ризиків.	2	0,5
2.	Класифікація ризиків. Чисті та спекулятивні ризики. Інвестиційні та фінансові ризики. Ризики виробничих систем. Інші класифікаційні ознаки ризиків.	2	0,5
3.	Концептуальні засади управління економічною стабільністю підприємства та відповідними ризиками. Стратегія та тактика управління економічною стабільністю підприємства. Ризик-менеджмент. Стандартизація управління стабільністю. Етапи управління економічною стабільністю.	2	0,5
4.	Механізми та інструменти управління економічною стабільністю та ризиками діяльності. Самофінансування ризиків. Трансферт ризиків. Мінімізація втрат та попередження збитків. Диверсифікація. Хеджування. Страхування ризиків.	2	0,5
Всього		8	2

Змістовний модуль 2: Методичні засади оцінки економічної стабільності та ризиків діяльності

№ теми	Зміст теми	Годин	
		Денна	Заочна
1.	Класифікація методів оцінки економічної стабільності та ризиків діяльності. Оцінка економічної стабільності та ризиків в умовах часткової невизначеності. Оцінка економічної стабільності та ризиків в умовах повної невизначеності. Розрахунково-аналітичні методи оцінки економічної стабільності та ризиків	2	1
2.	Сценарійні методи оцінки ризиків. Метод «дерева рішень». Теорія ігор при оцінці ризиків. Аналіз сценаріїв. Структурований аналіз сценаріїв методом «що? якщо?» (метод SWIFT), Метод «Краватка-метелик». Діаграма Ісікаві.	2	1
3.	Імітаційне моделювання при оцінці економічної стабільності та ризиків. Особливості застосування методу Монте-Карло. Етапи методу Монте-Карло. Програмні продукти для генерації випадкових сценаріїв. Інтерпретація результатів імітаційного моделювання та показники рівня економічної стабільності та ризиків.	2	1
Всього		6	3

Змістовний модуль 3: Управління окремими ризиками.

№ теми	Зміст теми	Годин	
		Денна	Заочна

1.	Управління транспортними ризиками та ризиками виробничих систем. Поняття транспортних ризиків. Застосування правил Інкотермс (2010) для оцінки транспортних ризиків. Особливості механізму управління транспортними ризиками. Поняття ризиків виробничих систем. Постачальницькі, виробничі та збутові ризики. Особливості оцінки та механізму управління ризиками виробничих систем.	2	1
2.	Фінансові ризики. Поняття фінансових ризиків. Види фінансових ризиків. Особливості оцінки та механізму управління фінансовими ризиками.	2	1
3.	Інвестиційні та проектні ризики. Поняття інвестиційних та проектних ризиків. Особливості оцінки і механізму управління інвестиційними та проектними ризиками.	2	1
Всього		6	3

2.2. Перелік практичних робіт

№ практ. роб.	Назва практичної роботи	Годин	
		Денна	Заочна
1	Класифікація ризиків підприємства (ідентифікація ризиків підприємства та їх якісний аналіз методом «мозкового штурму», ранжування та рейтингування ризиків підприємства, оцінка узгодженості думок експертів за допомогою показників коефіцієнта конкордації та тесту рангової кореляції Спірмена)	2	1
2	Статистичний метод оцінки ризиків (статистичні показники оцінки ризику, оцінка міри та ступеня ризику, використання статистичних показників оцінки ризиків при виборі альтернативних інвестиційних проектів)	4	1
3	Оцінка ризиків та теорія ігор (оцінки ризиків за допомогою критеріїв теорії ігор (критерії Байеса, Лапласа, Вальда, Севіджа та Гурвіца, використання критеріїв при виборі альтернативних інвестиційних проектів)	4	1
4	Прийняття рішень в умовах ризиків за допомогою методу «дерева рішень» (Структуризація та декомпозиція проблеми прийняття рішення в умовах ризику, розрахунок EMV, вибір варіанту управлінського рішення)	4	1
5	Метод аналізу чутливості при аналізі проектних ризиків (вибір узагальнюючого показника ефективності проекту та ризик-змінних, розрахунок коефіцієнтів еластичності, розробка заходів по зниженню проектних ризиків)	4	1
6	Метод Монте-Карло при аналізі проектних ризиків (структуризація моделі, підбір законів розподілу випадкових величин, прогони моделі, графічна та аналітична інтерпретація результатів моделювання, вибір управлінського рішення)	4	1
Всього		22	6

2.3. Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
----------	------------	--------------------

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ризикології								
Виконання практичних робіт	5	10	1	5	10	1	5	10
Опрацювання тем, не винесених на лекції	1	2	5	5	10	5	5	10
Підготовка до практичних робіт	2	4	1	2	4	1	2	4
Виконання індивідуальних завдань	10	20	1	10	20	1	10	20
Проміжна сума				22	44		22	44
Модульний контроль (тестовий)	38	56		38	56		38	56
Оцінка за змістовий модуль 1				60	100		60	100
Змістовний модуль 2: Методичні засади оцінки ризиків								
Виконання практичних робіт	2/4	4/6	5	10	20	5	20	30
Опрацювання тем, не винесених на лекції	1/2	2/4	3	3	6	3	6	12
Підготовка до практичних робіт	1	2	5	5	10	5	5	10
Виконання індивідуальних завдань	10/15	20/20	1	10	20	1	15	20
Проміжна сума				28	56		46	72
Модульний контроль (тестовий)	32/14	44/28		32	44		14	28
Оцінка за змістовий модуль 2				60	100		60	100
Змістовний модуль 3: Управління окремими ризиками								
Опрацювання тем, не винесених на лекції	2/5	5/10	3	6	15	3	15	30
Виконання індивідуальних завдань	24/15	35/20	1	24	35	1	15	20
Проміжна сума				30	50		30	50
Модульний контроль (тестовий)	30	50		30	50		30	50
Оцінка за змістовий модуль 3				60	100		60	100

4. Інформаційні ресурси

1. Risk in the food economy – theory and practice [Текст] = [Ризик в харчовій економіці - теорія та практика] : monograph / Editors: J. Goral , M. Wigier ; Institute of Agricultural and Food Economics. — Warszawa, 2017. — 270 p. : tables, figure.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.161180>

2. Методи сучасної теорії управління [Текст] : підручник / А. П. Ладанюк, Н. М. Луцька, В. Д. Кишенько та ін. ; Нац. ун-т харч. технологій. — Київ : Ліра-К, 2019. — 368 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.164543>

3. Науково-методичні засади оцінки бізнесу в умовах Євроінтеграції [Текст] : монографія / В. В. Немченко, О. П. Антонюк, П. О. Антонюк та ін. ; за ред. В. В. Немченка ; Одес. нац. акад. харч. технологій. — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. — 214 с. : табл., рис. — Бібліогр.: с. 200-213.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1284098>

4. Проектний аналіз [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Н. Й. Басюркіна, С. А. Горбаченко, В. А. Карпов, Р. І. Шевченко-Перепьолкіна ; за ред. В. А. Карпова ; Одес. нац. екон. ун-т. — Київ, 2019. — Електрон. текст. дані: 320 с. — Бібліогр.: с. 314-319.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1751534>

5. Basiurkina, N. Features of risk assessment of industrial enterprises activities [Текст] / N. Basiurkina, V. Shaleny // Економіка харчової промисловості : наук. журн. — 2018. — Т. 10, № 1. — С. 46-53

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.162665>

6. Веріга, Г. В. Стрес - тестування як інструмент оцінки валютних ризиків підприємства [Текст] / Г. В. Веріга // Економіка. Фінанси. Право. — Київ : АФ"Аналітика", 2013. — № 7. — С. 6-9 ;23.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.110687>

7. Джемелінська, Л. В. Ризик - менеджмент в інноваційній діяльності молокопереробних підприємств України [Текст] / Л. В. Джемелінська // Економіка. Фінанси. Право. — Київ : АФ"Аналітика", 2013. — № 3. — С.14-16.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.120304>

8. Карпенко, О. С. Необхідність розробки і впровадження методик управління ризиками на промислових підприємствах України [Текст] / О. С. Карпенко ; наук. кер. *Басюркіна Н.Й. // Інновац. економіка. — 2012. — № 5 (31). — С. 49-51

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.91909>

9. Лясковський, О. В. Управління економічними ризиками на харчовому підприємстві [Текст] / О. В. Лясковський, Є. П. Шутов // Економіка харчової промисловості : наук. журн. — 2012. — № 1 (13). — С.28-31

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.77744>

10. Шалений, В.А. Управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / В. А. Шалений ; наук. кер. Н. Й. Басюркіна ; Причорномор. наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій, Одес. нац. акад. харч. технологій. — Одеса : ОНАХТ, 2019. — 281 с.

<https://elc.library.onaft.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.165297>